

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านกับขบวนการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม ผลจากการศึกษาในพื้นที่ป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม เกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านกับขบวนการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ นั้น มองได้ว่าชาวบ้านที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนโคกใหญ่ ได้มีการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสั่งสมมาจนถึงปัจจุบัน สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

เมื่อพิจารณาถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านมาเกี่ยวข้องกับการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนโคกใหญ่มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมความเชื่อของชาวบ้าน โดยกิจกรรมจะเป็นกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ที่มีพื้นฐานมาจากพระพุทธศาสนาเป็นการแสดงถึงความเคารพต่อธรรมชาติ การทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ชาวบ้านที่เข้าร่วมในกิจกรรมได้ถูกกระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในป่า

2. ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเข้าใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโคกใหญ่

พบว่า เป็นการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาตั้งแต่อดีตโดยได้มาจากรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ที่เรียนรู้และสืบทอดกันมา และมีการใช้ในการที่จะเข้าใช้ประโยชน์ในป่าชุมชนโคกใหญ่ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บเห็ดจากป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

พบว่า ป่าชุมชนโคกใหญ่จะเป็นแหล่งที่ผลิตเห็ดออกสู่ตลาดในเขตอำเภอลำปำ และเขตในตัวจังหวัดมหาสารคามก็ได้ การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บเห็ดจะเป็นอีกวิธีหนึ่งในการอนุรักษ์ให้เห็ดคงอยู่และมีคู่กับผืนป่าแห่งนี้ และพร้อมให้ชาวบ้านเข้ามาเก็บได้ตามฤดูกาล โดยภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้จะเป็นการเก็บแล้วยังคงให้เห็ดเชื้อเห็ดโดยวิธีการเก็บจะให้เห็ดดินเห็ดไว้ หรือเห็ดแก่เกินไปก็จะไม่เอา ซึ่งสอดคล้องกับ (ปาจริย์ โสธิฤทธิ์, 2549) ภูมิปัญญาการอนุรักษ์เห็ด ชาวบ้านจะไม่เก็บเห็ดดอกเล็กๆ ชิ้นส่วนของเห็ดที่รับประทานไม่ได้จะนำกลับไปทิ้งในป่า เพื่อให้มีเชื้อเห็ดเกิดใหม่อีกครั้ง เมื่อเก็บเห็ดแล้วจะกลับไปไม่กลับเพื่อให้เป็นที่เกิดเห็ด จะเก็บเห็ดเฉพาะดอกตูมหรือจีสั้น ดอกบานปล่อยให้เห็ดโตไป

2.2 การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บไม้เพื่อมาทำฟืนจากป่าชุมชนโคกใหญ่ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

ในการเข้าเก็บฟืนของชาวบ้านจะเป็นการเก็บไม้แห้ง กิ่งไม้ เพื่อนำมาทำฟืนเพื่อประกอบอาหาร ซึ่งในปัจจุบันได้มีความเจริญโดยจากเดิมเป็นการใช้ฟืนเพื่อการหุงต้มทำอาหาร แต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นแก๊สเพื่อใช้ในการหุงต้มแทน แต่ก็ยังคงมีบางครอบครัวยังคงใช้ฟืนในการหุงต้มอยู่

2.3 การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บพืชสมุนไพรจากป่าชุมชนโคกใหญ่

พบว่า ชาวบ้านจะมีการเข้าไปเก็บพืชที่เป็นสมุนไพรเพื่อนำมาทำสมุนไพรในการรักษาโรคต่าง ๆ แต่โดยส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านที่มีความสามารถใช้พืชมาเป็นยาสมุนไพรยังมีน้อย แต่ก็ยังมีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเข้าไปเก็บสมุนไพรเหล่านี้ในป่าชุมชนโคกใหญ่ โดยเกือบทุกหมู่บ้านจากพื้นที่ที่ทำการศึกษามีภูมิปัญญาชาวบ้านในการเก็บพืชสมุนไพร โดยภูมิปัญญาชาวบ้านดังกล่าว จะเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเข้าหาของป่าจากป่าชุมชนโคกใหญ่

โดยชาวบ้านเข้าไปหาของป่านั้นจะมีภูมิปัญญาชาวบ้านในการหา โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเพื่อมารับประทานในครอบครัวเท่านั้น แต่ถ้าเหลือถึงจะนำเอามาขาย ซึ่งสอดคล้องกับ (จิราณี วานิชกุล, 2551) การเข้าไปเก็บพืชจากป่าส่วนใหญ่เข้าไปในป่าและขาย เก็บมาใช้ในครัวเรือนบางส่วนก็ขายถ้ามีมากและขายได้ราคา

3. ความเชื่อเรื่องป่ามีเจ้าป่า ผี เทวดา ที่ช่วยดูแลรักษาป่าชุมชนโคกใหญ่

ชาวบ้านจะมีความเชื่อว่าป่ามีเจ้าป่า ผี เทวดา ที่ช่วยดูแลรักษาป่าชุมชนโคกใหญ่ ต้นไม้ขนาดใหญ่จะมีเทวดาประจำอยู่ การที่จะตัดต้นไม้ในป่าจะทำให้คนในครอบครัวมีการเจ็บป่วยขึ้น ดังนั้น โดยส่วนใหญ่จะมีความเชื่อเรื่องผี ซึ่งสอดคล้องกับ (ประสิทธิ์ ด้านกุล ประเสริฐ, 2551) ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์รักษาป่าชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ และชุมชนมีความเชื่อว่าป่ามีเจ้าป่า เทวดา ดูแลรักษา

4. การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่

โดยชาวบ้านมีความเห็นว่าการนำเอาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่เกิดผลดีในการอนุรักษ์ เพราะแต่ก่อนป่าแห่งนี้เคยมีการบุกรุกทำลายป่าอย่างหนักจากการจับจองพื้นที่เพื่อการเกษตรของชาวบ้านที่อยู่รอบ ๆ ป่าชุมชนโคกใหญ่ และทำให้การเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโคกใหญ่ได้ยาก ทรัพยากรมีน้อยลง ทำให้เกิดกลุ่มในการอนุรักษ์ผืนป่านี้เกิดขึ้น และได้มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการเข้าใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโคกใหญ่ และการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านนี้ทำให้ทรัพยากรที่เคยลดลงกลับมามีเพิ่มขึ้น จึงทำให้ชาวบ้านรู้ว่าภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษนั้นทำให้ป่าชุมชนโคกใหญ่กลับมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิม

5. การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านในการจัดการป่าชุมชนโคกใหญ่ให้แก่คนรุ่น หลัง

การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการถ่ายทอด
แก่คนรุ่นหลังซึ่งสอดคล้องกับ (พงพิศ แสนชัย, 2546) กิจกรรมที่ชาวบ้านกระทำให้การถ่ายทอด
ความรู้ที่แสดงออกมาเพื่อเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่านั้น มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต การ
ประกอบอาชีพ วัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY